

проблематику економских односа, обухватили одредбе о друштвено-економским односима као последици државног интервенционизма и јачања улоге државе у регулисању привредног живота. Тако устави од тада садрже и одредбе о својини као светом и неотуђивом праву у које не може нико, па ни држава да се меша и својим актима га ограничава. Поред својине, устави регулишу и друга питања из друштвено-економске сфере-планирање, управљање, расподелу дохотка и др. што је била пре свега одлика социјалистичких устава.

## 2. НЕСТАНДАРДНА САДРЖИНА (МАТЕРИЈА) УСТАВА

Поред стандардне материје устава коју прихватају скоро сви устави, има и појава проширивања, односно сужавања стандардне *materia constitutionis* или, простије речено, нестандардне уставне материје. Проширивање садржине устава, уношења у њега и питања која излазе из оквира регулисања *materia constitutionis* је последица напуштања либералне државе и њене концепције устава и уставног регулисања.

У случају проширивања стандардне уставне материје, уставотворац може у устав да унесе и она питања која се регулишу законом (па и подзаконским прописима) или, као Устав Француске од 1791. да у свом уводу, кроз Декларацију права човека и грађанина изрази и одређена природноправна схватања у виду начела и идеја које превазилазе оквири правних норми. Карактеристичан пример за уношење у устав материје која се регулише законом или чак и подзаконским прописима је Устав Швајцарске конфедерације од 1874. Тако, рецимо, у овом Уставу се забрањује производња, транспорт и продаја апсинта на целој територији Конфедерације, или да се слобода трговине и индустрије зајемчује на целој територији земље, или да су поште и телеграф у целој Швајцарској у надлежности федерације, да она осигурава изградњу мреже националних путева и др.

У ову групу устава може да се сврста и Устав Немачког Рајха (Вајмарски устав) од 1919. који, рецимо, детаљно регулише питање статуса државних службеника, верских заједница, образовања, школе и сл. што припада законском па и подзаконском регулисању. Као пример сужавања стандардне уставне материје може да послужи Устав француске Треће Републике од 1875. који се састојао из три уставна закона међу којим се ни један од њих не бави регулисањем судске власти. Оваква ситуација је карактеристична и за земље које су се